

İSLÂM'DA HARAM

“İslâm dini insana zararlı olan her şeyi yasaklamıştır. Haramlar genel olarak korunması zaruri olan beş şeyi zedeleyen ve onlara zarar veren fiil ve hareketlerdir. Bu beş şey ise can, mal, akıl, din ve nesildir. Canı, öldürme yasağı; malı, hırsızlık yasağı; akli, içki yasağı; dini, İslâmî esasları temelinden bozan davranışların yasaklanması ve nesli de, zina yasağı korumuş olur.”

Haram; dinin yenmesini, içilmesini ve yapılmasını yasakladığı her şeye haram denir. Örneğin; anne ve babaya karşı gelmek, başkasının malına zarar vermek, başkalarıyla alay etmek, sözünden dönmek, dedikodu yapmak, söz taşımak gibi söz ve davranışlar dinimizce haramdır.

Haram çeşitleri: İslâm dini insana zararlı olan her şeyi yasaklamıştır. Haramlar genel olarak korunması zaruri olan beş şeyi zedeleyen ve onlara zarar veren fiil ve hareketlerdir. Bu beş şey ise can, mal, akıl, din ve nesildir. Canı, öldürme yasağı; malı, hırsızlık yasağı; aklı, içki yasağı; dini, İslâmî esasları temelinden bozan davranışların yasaklanması ve nesli de, zina yasağı korumuş olur. İslâm'ın; öldürmeyi, hırsızlığı, sarhoşluğu, zinayı... yasaklaması bu 5 esası korumaya yöneliktir. O halde haram olan her şeyin insana mutlaka bir zararı vardır.

İslâm dininde yasaklanan haramlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

Haram yiyecekler: Ölü hayvan eti, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına kesilen hayvanlar haram yiyeceklerdir. Nitekim Yüce Allah, Kur'an'da bunları şöyle belirtmektedir: *“Allah size ancak ölüyü, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilen hayvanın etini haram kıldı. Her kim bunlardan yemeye mecbur kalırsa, başkasının hakkına saldırmadan ve haddi aşmadan bir miktar yemesinde günah yoktur. Şüphe yok ki Allah çokça bağışlayan çokça esirgeyendir.”*¹

“De ki: Bana vahyolunanda, leş veya akıtılmış kan yahut domuz eti -ki pisliğin kendisidir- ya da günah işlenerek Allah'tan başkası adına kesilmiş bir hayvandan başka, yiyecek kimseye haram kılınmış bir şey bulamıyorum. Başkasına zarar vermemek

*ve sınırı aşmamak üzere kim (bunlardan) yemek zorunda kalırsa bilsin ki Rabbin bağışlayan ve esirgeyendir.”*²

İnsanlar açlık nedeniyle ölüm tehlikesi ile karşı karşıya kaldıklarında, haram olan şeylerden az miktarda yiyebilirler.

Haram içecekler: Şarap, afyon, eroin ve koka-in benzeri uyuşturucular, etil alkol ve ispirto vb. gibi insan sağlığına zarar veren ve aklı izale eden her türlü içecek haramdır. Nitekim Yüce Allah, bu hususta şöyle buyurur: *“Ey iman edenler! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar), şans okları, şeytan işi bir pisliktir. Bunlardan kaçının ki, kurtuluşa eresiniz.”*³

Aile Hukuku ile İlgili Haramlardan Bazıları

Zina etmek haramdır: İslâm dini fuhuş ve zinayı haram kılmış ve şiddetle yasakla-

mıştır. Nitekim yüce Allah, “Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, son derece çirkin bir iştir ve çok kötü bir yoldur.”⁴ buyurmaktadır.

Kişiye, kendisiyle arasında “devamlı evlenme engeli” bulunan kadınlarla evlenmek de haramdır. Bu kimseler âyette şöyle ifade edilir: “Size analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeşin kızları, kız kardeşin kızları, sizi emziren analarınız, süt kız kardeşleri-

nizin karıları ve iki kız kardeşi bir nikâh altında toplamınız haram kılındı.”⁵

Bu âyetin hükmüne göre üç mutlak evlenme engeli ve ebedi haramlık ortaya çıkmaktadır. Bunlar kan hısımlığı, evlilikle meydana gelen hısımlık ve süt hısımlığıdır.

Haram Muameleler

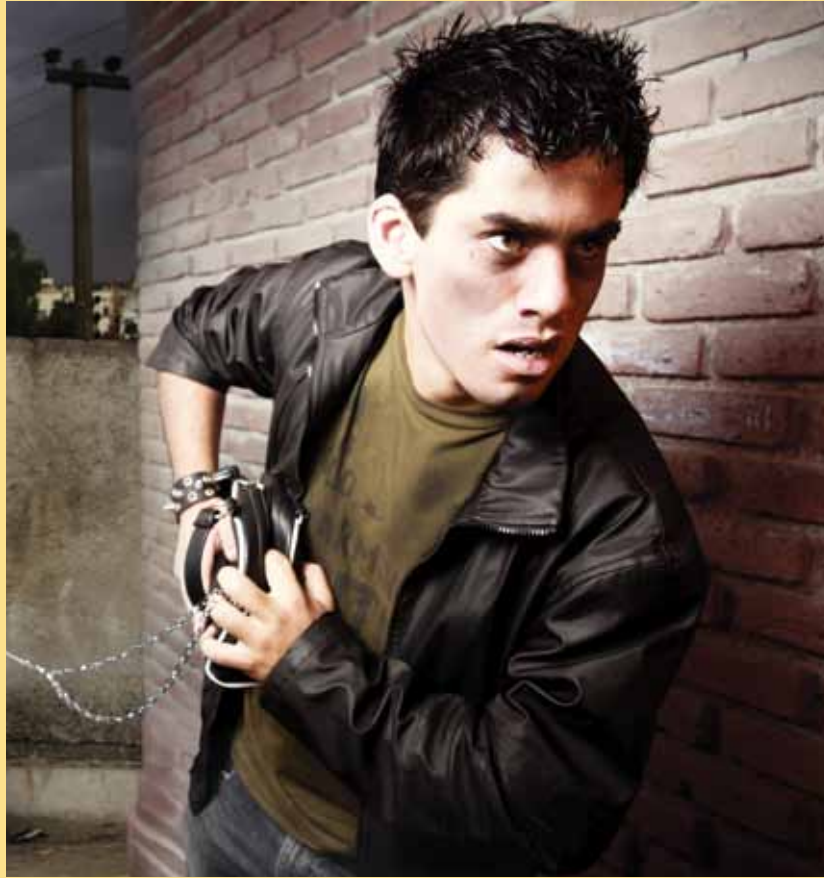
İslâm’ın haram kılıp yasakladığı bazı muameleler vardır. Bunların bir kısmı insanın Al-

Allah’a ortak koşmak haramdır: Allah’a ortak koşmak en büyük günahdır. İnsan bu günahtan tevbe edip dönmedikçe Allah o kişiyi aslâ affetmez. Nitekim yüce Allah; “Allah, kendisine ortak koşulmasını aslâ bağışlamaz; bundan başkasını, (günahları) dilediği kimse için bağışlar. Allah’a ortak koşan kimse büyük bir günah (ile) iftirâ etmiş olur.”⁶ buyurur. Allah şirki kesinlikle yasaklamıştır. Nitekim Hz. Lokman, oğluna şöyle buyurur: “Yavrurum! Allah’a ortak koşma! Çünkü Allah’a ortak koşmak elbette büyük bir zulümdür.”⁷

İnsanın Diğer İnsanlarla Olan İlişkilerindeki Haramlar

Ana-babaya isyan etmek ve kötü davranmak haramdır: Allah insanın ana babasına isyan etmesini haram kılmıştır: “Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmenizi, anaya babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara “öf!” bile deme; onları azarlama; onlara tath ve güzel söz söyle.”⁸

Cana kıymak haramdır: İslâm’da büyük günahlardan biri de kasden bir cana kıymaktır. Yüce Allah haksız yere cana kıymayı haram kılmış ve şöyle yasaklamıştır: “Kim bir

niz, kayın valideleriniz, gerdeğe girdiğiniz karlarınızdan olup, evlerinizde bulunan üvey kızlarınız (Eğer henüz gerdeğe girmemişseniz üzerinize bir vebal yoktur.), kendi sulbünüzden gelen oğulları-

lah ile ilişkisinde bir kısmı insanın diğer insanlarla olan ilişkisindedir.

İnsanın Allah ile olan ilişkisindeki harama şu örneği verebiliriz:

mü'mini kasden öldürürse, cezâsı, içinde ebedî kalacağı cehennemdir. Allah, ona gazap etmiş, lânet etmiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.”⁹

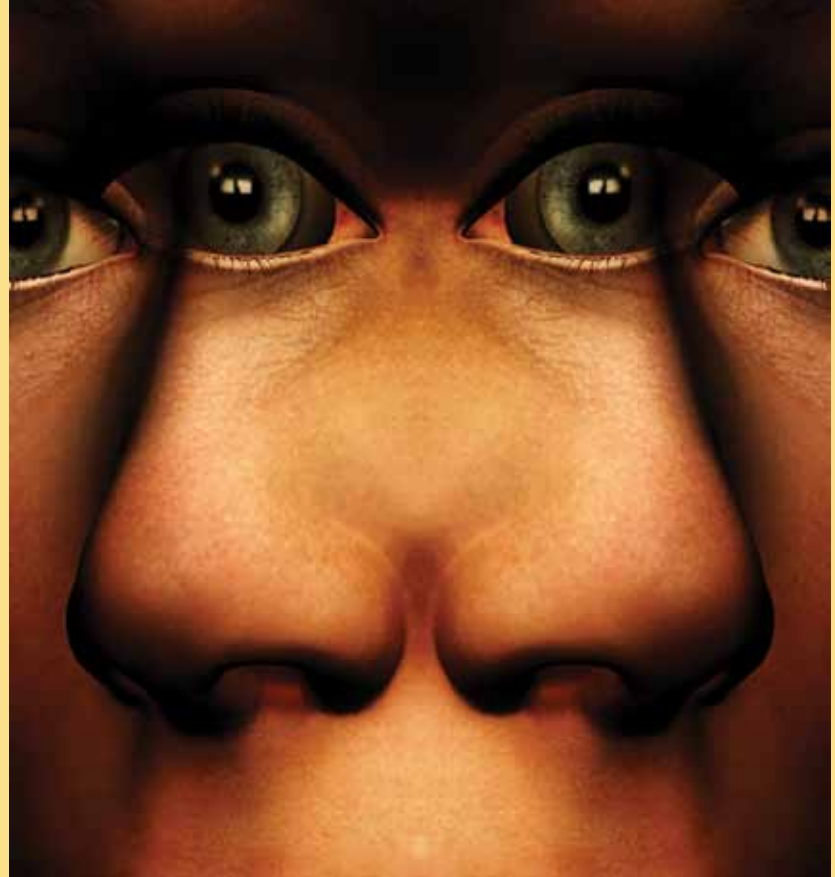
Terör estirmek veya terörsel faaliyetlerde bulunmak haramdır: Yeryüzünde terör yapmak ve fesat çıkarmak da haramdır. Nitekim Yüce Allah şöyle buyurur: “Allah’a ve Resulüne savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezâsı; ancak öldürülmeleri yahut asılmaları veya ellerinin ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi yahut o yerden sürülmeleridir. Bu cezâlar onlar için dünyadaki bir rezilliktir. Âhirette de onlara büyük bir azap vardır.”¹⁰

Hırsızlık yapmak haramdır: Hırsızlık yapmak da büyük günahlardan olup yüce Allah Kur’an’da hırsızlığı yasaklamış ve çok ağır bir cezâ getirmiştir: “Hırsızlık eden erkek ve kadının, yaptıklarına karşılık Allah’tan bir cezâ olarak ellerini kesin! Allah daima üstündür, hüküm ve hikmet sahibidir.”¹¹

Yalan söylemek haramdır: İnanan insan, daima doğru sözlü olmalı asla yalan söylememelidir. Zira iman ile yalan bir arada bulunmaz. Yüce Allah bir âyet-i kerîmede doğruluk ilkesine vurgu yaparak şöyle buyurmaktadır: “Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzeltsin ve günahları-

nızı bağışlasın. Kim Allah’a ve Resulüne itaat ederse, muhakkak büyük bir başarıya ulaşmıştır.”¹²

Görüldüğü gibi bu âyette söz söylerken ve iş yaparken doğru ve dürüst olunması emredilmiş, böyle olunduğu takdirde

işlerin düzeleceği, günahların bağışlanacağı ve sonuçta da mü'minlere va'd edilen cennete ulaşılacağı belirtilmektedir.

Gıybet, (dedikodu) yapmak haramdır: İslâm dininde dedikodu yapmak ve insanları arkalarından çekiştirmek de haramdır. Zira Yüce Allah bu hususta şöyle buyurmaktadır: “Birbirinizin gıybetini yapmayın. Herhangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tik-

sindiniz! Allah’a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah tövbeyi çok kabul edendir, çok merhamet edendir.”¹³

Alay etmek haramdır: İnsanların birbirleriyle alay etmesi de haramdır. Bu davranış, Yüce Allah tarafından söy-

le yasaklanmıştır: “Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğelerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da diğer kadınları alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler.”¹⁴

İnsanların gizli hallerini araştırmak haramdır: İnsanların birbirlerinin gizli hallerini araştırmaları da haramdır. Bu da, biraz önce yazdığımız âyetin bir parçası olarak Yüce Allah tarafından şöyle ya-

saklanmıştır: “Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın.”¹⁵

Ticaretle İlgili Haramlar

Faiz haramdır: İslâm dininde faiz haram kılınmıştır. Nitekim bu hususta yüce Allah şöyle buyurur: “Faiz yiyenler (kabirlerinden), şeytan çarpmış kimselerin cinnet nöbetinden kalktığı gibi kalkarlar. Bu hal onların “Alım-satım tıpkı faiz gibidir” demeleri yüzündendir. Hâlbuki Allah, alım-satımı helâl, faizi haram kılmıştır. Bundan sonra kime Rabbinden bir öğüt gelir de faizden vazgeçerse, geçmişte olan kendisininidir ve artık onun işi Allah’a kalmıştır. Kim tekrar faize dönerse, işte onlar

cehennemliktir, orada devamlı kalırlar.”¹⁶

Ölçü ve tartıda hile yapmak haramdır: İyi ahlak sahibi bir tâcir, işini doğru yapar. Kimseyi aldatmaz, hile ve sahtekârlık yapmaz. Üzerine aldığı görevi hakkıyla yapar, hem kendisine hem de çevresine yararlı olur. Müslüman yaptığı bütün iş ve görevlerde doğruluk ve dürüstlüğü kendisine şiar edinmelidir. Ticarete eksik tartmak ve hile yapmak haram olup Yüce Allah tarafından şöyle yasaklanmıştır:

“Eksik ölçüp noksan yapan hilekârlara yazıklar olsun! Onlar insanlardan alırken ölçüp tarttıklarında tam, onlara vermek için ölçüp tarttıklarında ise eksik ölçer ve tartarlar. Onlar

düşünmezler mi ki, tekrar diriltilecekler! Büyük bir günde (hesap vermek için) diriltilecekler. Öyle bir gün ki, insanlar o günde âlemlerin Rabbinin huzurunda divan duracaklardır.”¹⁷

Haram Yemenin Olumsuz Sonuçları

Haramların işlenmesi fert ve toplum hayatında birçok tahribata yol açmaktadır. İslâm dininde helâl kazanç teşvik edilmiş, buna karşılık gayr-i meşru yollardan rızık elde edilmesi haram sayılmış ve yasaklanmıştır.

Haram lokma yendiği dakikada melek insana ilhamını keser. O andan itibaren Rahmânî feyiz ve bereket kalbe inmez. Böylece o kimsenin sıfatı deği-

şir. İnsan midesine giren her haram şey, insan karakteri üzerinde olumsuz tesir yapar ve ruh ya da beden sağlığının bozulmasına sebep olur. O halde insan yaşadığı sürece haramdan âzamî ölçüde sakınmalı ve daima helâle talip olmalıdır.

Her haram bir hakkın zayi olmasına sebep olur. Böylece haram, toplumda haksızlığa yol açar, insanlar arasında güveni sarsar ve toplum yapısında huzursuzluk doğurur.

Hayatın canlılık kazanmasının, insanın ataletten kurtulmasının bir sebebi de içimizdeki ve dışımızdaki karşıt kuvvetlerin çarpışıp tartışması, sürtüşüp itişmesidir. İçimizde iman ve irfan ile şekillenmiş vicdanımızı melek destekler. Kötülüğe ve günaha meyyal olan nefsimize ise, şeytan yardım eder. Haram ve maddara doğru yönelme hevesini taşıyan nefsimizi, akıl, iman ve irademizin denetimine vermeyecek olursak, mutlaka o şeytanla birleşip, onun olumsuz yönde etkileyen sinyallerine hedef olarak kötü arzularının yerine gelmesini sağlar. Böylece insanın şehvî duygusu hareket ve canlılık kazanır; o yüzden bir takım hakların çiğnenmesine, ahlâk ve faziletin çökmesine yol açar. Çünkü nefis bu vaâdîde şeytana adım ve ayak uydurmuştur. Hâlbuki şeytan insana apaçık bir düşmandır; o ancak kötülük ve hayâsızlığı emreder.¹⁸

Haram lokma ile beslenen insanın dua ve ibadeti Allah ka-

tında kabul edilmez. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.v) bir hadislerinde şöyle buyurmuştur: “Adam saç sakalı karışık tozlu bir vaziyette yolculuğunu uzatır da elini göğe kaldırıp: Ya

*Rabbi! Ya Rabbi! der; halbuki yediği haram, içtiği haram, giydiği haramdır; haramla beslenmiştir; artık onun duası nerede ve nasıl kabul olur?*¹⁹

Netice olarak diyebiliriz ki İslâm dini, insanı temiz ve helâle yönlendirmekte, maddar, pis ve haram şeylerden uzak durmasını istemektedir.

İslâm'ın haram ve helâl kıldığı hususlar açık olup ikisi arasında kalan şüpheli fiillerin bulunduğu bir saha daha vardır. Hz. Peygamber, bunlardan uzak durmanın din ve namusu korumak için daha emin bir yol olduğunu, bunları yapan kim-

selerin ise haram işlemeye çok yaklaşmış olacağını söylemiş²⁰ ve haramlara yol açabilecek şüpheli şeylerden kaçınmanın faziletli bir davranış olduğunu bildirmiştir.²¹

Helâl ve haram hususunda İslâm'ın getirdiği temel kaide-leri şöyle sıralayabiliriz:

Helâl, eşyanın aslındadır. Yasaklanmamış her şey mubah ve helâldir. Helâl ve haram kılma hakkı yalnız Allah ve Resulüne aittir.

Helâli haramlaştırmak, haramı helâlleştirmek Allah'a ortak koşma gibidir. Harama muhtaç etmeyecek kadar helâl vardır.

Haram olan bir şeyde mutlaka çirkinlik ve zarar vardır. Harama götüren her şey haramdır.

Haramı helâlleştirmek için hile yapmak haramdır. Şüpheli olan her şeyden kaçınmak esastır. Haram herkes için haramdır. Zaruretler mahzurları mubah kılar.

Dipnot

* Prof. Dr.	16	2/Bakara, 275.
	17	83/Mutaffifin, 1-6.
	18	Celal Yıldırım, İlimin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri, Anadolu Yayınları, I, 427.
	19	Müslim, Zekât, 65; Tirmizî, Tefsir, 2/36, Edeb, 41; Dârimî, Rikak, 9; Ahmed b.Hanbel, age., II, 328.
	20	Buharî, İmân, 39.
	21	Müslim, Müsakat, 107-108; Ebû Dâvûd, Buyû', 3.
1	2/Bakara, 173.	
2	6/En'âm, 145.	
3	5/Mâide, 90.	
4	17/İsrâ, 32.	
5	4/Nisâ, 23.	
6	4/Nisâ, 48.	
7	31/Lokmân, 13.	
8	17/İsrâ, 23.	
9	4/Nisâ, 93.	
10	5/Mâide, 33.	
11	5/Mâide, 38.	
12	33/Ahzâb, 70-71.	
13	49/Hucurât, 12.	
14	49/Hucurât, 11.	
15	49/Hucurât, 12.	